

4

* December
* 1943/44
* Letnik 74

Rešitev ugank v 3. številki »Vrtca«

1. Križanka. Vodoravno: 1. Trebušnik, 8. Volta, 9. Ida, 11. Sap, 13. ko, 14. ris, 16. ta, 17. osma, 18. Karl, 19. t. t., 20. kol, 22. in, 23. Nik., 25. pji, 26. ol, 28. ar, 29. košarnica. — Navpično: 1. trikotnik, 2. Eva, 3. bo, 4. ulji, 5. št, 6. nas, 7. kopalnica, 10. dosti, 12. atrij, 14. rak, 15. S. K. L., 21. on, 24. koš, 25. pri, 27. la, 28. An.

2. Posetnica. — Farizej in cestinar.

3. Premikalnica. — Ris — lev.

4. Kaj je to? — Lakaj.

5. Čarobni lik. — 1. ran, 2. rojak, 3. bajonet, 4. Nanos, 5. kes.

Uganke v 2. številki »Vrtca« so še rešili:

Dobrova pri Lj.: Zalaznik Ant., Marinko Anica, Seliškar Jan., Antač Slavka, Doležal Jelka, Jakomin Nada, Trček Olga, Šibenik Alojzija, Stele Dragica, Rotar Mar., Smrtnik Darinka, Židanek Julija, Mravlje Mar., Peklaj Ant. — Dobrunje: Magister Mato. — Št. Jošt: Žonta Albina, Buh Ivanka, Tominc Francka. — Ljubljana: Štefan Magda, Štefan Nuša, Antičević Marica, Ermenc Milena, Česnik Milan, Jakše Ladislav, Perkavec Tanja, Petelin Jan., Födriansperg And., Bergant Benjamina, Gosar Sonja, Sitar Franc, Novotny Fr., Škof Mar., Kamenarič Niko, Beber Joško, Goršič And., Kastelic Slavka, Kolarovič Svetislav, Inglič Aleksa, Klemenc Tatjana, Turk Rajko, Bizjak Saša, Prevc Ant., Piškur Fr., Nagode Val., Smole Drago, Groboljšek Jožica, Tomc Al., Maček Marjan, Lazar Fr., Schubert Mar., Tratnik Lojzek, Čenčur Lado.

Uganke v 3. številki »Vrtca« so rešili:

Hrušica: Magister Matej. — Ljubljana: Arhar Kat., Struna Fani, Debeljak Ludovik, Rott Joško in Marija, Leskovic Nička, Petrovec Janez, Ermenc Milena, Bogataj Katica, Kunc Marija, Pogačnik Jelka, Koman Darinka, Dular Janez, Zalaznik Ant., Selan Marko, Kranjc Ljudm., Gombač Nevenka, Lunder Tatjana, Majdič Anica, Trontelj Al., Kastelic Slavka, Glinšek Jožica, Pardubsky And., Krašnja Marko, Štefan Ana in Magda, Antičević Marica, Jeglič Francek, Ilumar Štefan, Smersu Jurij, Smole Drago, Eržen Marija, Kramarič Peter, Brodnik Milena, Kramarič Polonca, Čuk Zorka, Pretnar Martina, Grosman Tončka, Stojkovič Tatjana, Meznarič Martina, Lukša Ljudmila, Lovšin Olga, Goršič Tatjana, Smolič Anica, Primčič Ter., Primčič Vida, Smrekar Sonja, Jurman Milena, Balon Marta, Kepec Mar., Grafenauer Nada, Vertovšek Mar., Remžgar Olga, Sašek Milena, Likeb Slavica, Čebulj Marija, Vreček Božena, Bano Milena, Videnšek Bogomila, Lazar Fr.

Izzrebani so bili in dobe nagrade:

Tratnik Lojzek, Magister Matej, Petrovec Janez, Kramarič Peter, Židanek Julija, Bogataj Katica, Debeljak Ludovik, Ermenc Milena, Kepec Marija, Leskovic Nička.

„Vrtce“ erscheint monatlich. — Der Jahresbezug beträgt für Gesamtbestellungen 20 Lire, an einzelne Adressen aber 25 Lire. — Verlag und Druck: „Ljudska tiskarna“ in Laibach. — Für diese verantwortet Josef Kramarič. — Der Haupt- und verantwortliche Schriftleiter ist Franz Ločniškar. — Der Schluß der Redaktion ist den fünften Tag im Monate. — Die Verwaltung des „Vrtce“ ist in Laibach, Kopitarjeva ul. 2 (H. Ničman).

„Vrtce“ izhaja mesečno. — Letna naročnina je za skupna naročila 20 lir, za posamezne naslove pa 25 lir. — Založba in tisk: „Ljudska tiskarna“ v Ljubljani. — Zanj odgovarja Jože Kramarič. — Glavni in odgovorni urednik je Franc Ločniškar. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava „Vrtca“ je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica št. 2 (H. Ničman).

ŠTEVILKA 4 • 1943/44 • LETNIK 74

Golar Manko

Božična

*Pokojno počivajo polja in šume
kot bela preproga iz biserov stkana,
sanjari v prečudežnem svitu večera
in koplje se v zvezdah srebrnih poljana.*

*Tam daleč iz tihe in plahe samote
v noč ura polnočna kot v pravljici bije
in čudo, glej, nebo se odpira,
svetlobo nebeško nad stvarstvo razlije.*

*Od zvezdic kot mavrica lestva se boči
in Jezušček sredi nebeškega sija
po zlatih stopnicah na zemljico stopa
in glavo mu trnjeva krona ovija.*

*Nad sleherni kočo se skloni dobrotno
in žalostnim dušam mir božji oznanja,
nasmehne se potniku v daljni tujini,
ki duša o domu in svojcih mu sanja.*

Maksimov

Nocoj, nocoj...

Nocoj, nocoj na zemljo
skrivnosna diha moč;
nebeška se svefloba
razliva v temno noč.

Prisluhnile stvari so
glasovom iz neba,
kjer angelci slavijo
Rešitelja sveta:

»Bogu v višavah slava,
na zemlji mir ljudem...«
Poslanstvo božje plava
v tolažbo vsem stvarjem.

En starček je živel...

Ilustriral Fr. Godec.

4. Na rojstni in godovni dan

Starega Andrejca ni plašila ne visoka starost, ne ostra burja, ne slabo utrta gaz v visokem snegu, najmanj pa prebita čudna noč prav za njegov 89. rojstni in godovni dan, da se ne bi tudi to jutro, kakor vsako leto na ta dan, napotil v župno cerkev v Boštanj k službi božji. Res da je le s težavo zmagoval utrudljivo pot, ki je bila na več mestih nepreгаžena ali pa zametena, a zmagal je le in prišel srečno in še pravočasno v cerkev. Kakor vsako leto je opravil tudi za današnji svoj god in rojstni dan sv. spoved kar se dá vestno in prejel nato pobožno sv. obhajilo. Bil je pri obeh mašah, pri župniku in kaplanu, zmolil vrhu tega še vse tri rožne vence, se še vdano in zaupno priporočil sv. Andreju, svojemu krstnemu patronu, potlej jo je pa mahnil nazaj proti domu; a ne naravnost domov. Ko pride po ozki skriti dolinici do vnožja Topolovške gore, se ustavi, nato jo pa zavije na levo ter prečka strmi hrib, ki je na tej senčni strani ves obraščen z visokim drevjem, na oni, na sončni pa z vinsko trto. Lep, zaroden les le težko nosi sneg, ki se ga na debelo oprijemlje. Marsikatera veja se je že odčrhnila in čaka v snegu roke, da jo pobere. Visoko borovje kaže debele veje, nekaj storžev se jih še drži, ki bi se posušeni kakor sveče užigali in zažareli v toplih pečeh. Težka je bila pot preko gozda. Omagoval je stari Andrejec, a omagal ni, dasi je skoraj bil to pravi križev pot zanj. Ne krvavi, ampak vroč pot je potil, ko si je v celem utiral sproti gaz pod seboj, vroč pot, ki mu je zalival oči, da je komaj vedel, kje se nahaja; bičale so ga ob gaženju sproščene veje, skozi katere je rinil dalje. Ko se dokoplje Andrejec do poseke, se globoko oddahne; najhujša pot, največje težave so bile premagne. Dobro se mu zdi in vesel je bil kakor cigan, ki najde novo sekiro. Zgleda visoko smreko, ki je stala skoraj do vrha okleščena. Revni bajtar je pravkar samotež na ročnih saneh vlekel vejevje proti domu. Trudil se je na vso moč, da bi izvlekel težki tovor s slabe gazi na izglajeni tir in se umaknil še pravočasno Andrejčevim očem. Pa kaj — Andrejec!... Da bi se le ne srečal z gospodarjem ali gozdnim

čuvajem, to bi ne bilo zdravo! Navkreber mu bo treba še dobro poprijeti, ali od tam, kjer se hrib prevali, bodo stekle sani kar same. In četudi ni kurivo suho, gorelo bo pa le, ker je sila. Tokrat bo v topli koči že več življenja.

Od poseke dalje je golo in nizko grmovje štrlelo iz snega, snežena gaz je bila dobro uglajena, za kar so skrbeli nepovabljeni gozdni gostje brez zadostnega kuriva doma. Od tam je že videl Andrejec

svoj hramček. Kar čudil se je zdaj svojim lahkim nogam, tako naglo je došel do cilja — v svojo ljubo zidanico.

Težavna pot vrh Topolovca, ki jo je prehodil preko širnega gozda po celem, je bila za starega Andrejca le prehuda in mu je izčrpala preveč moči. Ko je odklenil zidanico, je pustil nekaj časa vrata na stečaj odprta, a ko se je razgledal po notranjščini, mu je pogled obstal ob pisani majol-

majolčici, ki je tako vabljivo gledala nanj s stolice ob velikem sodu; ali stari Andrejec je danes ni natočil in prijel za ročko, »naj potlej teče, kamor hoče«. Žlahтна kapljica mu to pot ni dišala, dasi je vprav zaradi nje kolovratil danes po visokem snegu v zidanico. E, le preveč ga je zdelala pot! Da bi se le nekoliko razgibal in prišel k moči, je odprl omarico v steni, vzel iz nje zelenko droževca, ki ga je sam skuhal še lansko pozno pomlad, ter izvlekel zamašek iz nje. Žganje je bilo močno, da je duh kar udarjal v nos. Andrejec ga prav krepko potegne vase. Ali že po drugem požirku mora odnehati; zakaj ognjena pijača mu je kar sapo zaprla, da je moral zahrkati in se odkašljevati kot nadušljiv konj. Roke so se mu tresle kakor čistilnik, ki žito rešeta. Zelenka mu je kar odskakovala v roki in stresala droževca, da ji je zapljivkal in zapljuskal preko grla ter se razlival in močil starčkovo obleko. Malodane pol dušeče tekočine je izteklo iz zelenke, tako da je kar curljalo od obleke in zadišalo naenkrat po vsej zidanici po težkem žganju. »Šment no!« se kara starček, ko zaklepa strupenomočno kapljico v omarico na steni. »E, star si že, star, Andrejec,« še potoži. »Glej ga no, preveč si ga razlil, preveč, pa še po zakmašni obleki, dè-tè no!« Toda poživila sta pa le tista dva požirka žganja starega Andrejca in pa — na tešče popita — nekoliko tudi omotila. V tem razpoloženju je zgrabil majolico in odprl pipo pri velikem sodu. In ko se je polnila pisana majol-majolčica, je zadišala žlahтна kapljica staremu Andrejcu, da mu je kar gladko teklo po grlu, ko jo je začel pokušati in piti. Sladko vince je naredilo svoje. Ni še izpraznil do polovice posode, je bil že dobre volje. Starček Andrejec je začel prepevati. Prva je bila na vrsti pesem »O majol-majolčici«. Posebno je poudarjal pri pesmi vrstici: »Le primi me za roče, naj potlej teče, kamor hoče,« kar je večkrat ponovil.

Česar si je poželego Andrejčevo skromno srce za svoj rojstni in godovni dan, vse je imel: Boga v srcu, ki ga je pobožno prejel pri sv. obhajilu to jutro med sv. mašo, pisano majol-majolčico, ki jo je držal v roki, svoj preljubi hramček, v katerem se je tako zadovoljno razgledoval. Le ene reči je še pogrešal, le ena reč mu je še manjkala k njegovi popolni sreči: svoje vnučke — drobljančke bi že rad videl, svoje vnučke — koštrunčke bi že rad imel okrog sebe. »E, ta nedolžna drobnjad!« je vzkliknil, »kdo bi te ne imel rad?«

Ves čas so mu hodili na misel. Ko je navsezgodaj gazil k fari, ga je desetica, ki jo je določil za bonbončke, spominjala nanje. Nazaj grede sta mu na težavnem potu na Topolovško goro lajšala hojo oba polna žepa sladkih bonbončkov za njegove drage »koštrunčke«; in v zidanici, ob pisani majol-majolčici, so mu ves čas uhajale misli na dom, da bi že delil med vnučke kupljene darove. Kar zaželelo in zahrepenelo je starčkovo srce domov, domov. K drobcenim vnučkom ga je vabilo, vleklo, da je začuda mehak postal, a sam ni vedel — zakaj. In nepoznana ganjenost se ga je oprijemala kakor še nikdar v življenju. Hrepenenje po domu, po vnučkih mu je ogrelo srce. »Moji malčki, moji malčki,« je zaklical, »le nekoliko še potrpite. Pridem, pridem; kmalu pridem. Le še »svojo« pesem zapojem; saj veste, da ta dan obhaja vaš dedek eno manj kot devetdeseti rojstni in godovni dan.« In je zapel: »En starček je živel... In ko je pel, je čutil, da je ta pesem po njegovi duši umerjena, po njegovem srcu urezana in zložena, da je to njegova pesem, pesem topolovškega starčka Andrejca, ki se prav danes, za njegovo eno manj kot 90-letno rojstno in godovno slavje — prilega srcu, kot še nikdar prej. Celó smrt v pesmi je izgubila danes svojo ost; kakor da je njegova prijateljica, sestra, je čutil starček. V tem izrednem razpoloženju, v tej mehki ganjenosti je torej pel Andrejec svojo pesem, držeč pisano majol-majolčico v rokah; tako je pel:

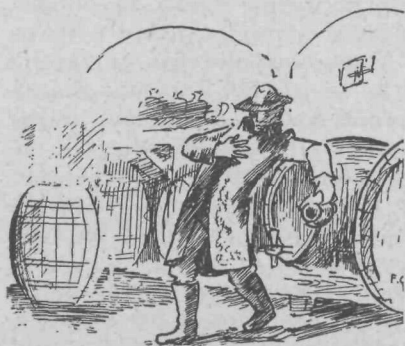
»En starček je živel tam v vinskih gorah,
bilo je tam dol' na Dolenjskem.
Prav pridno je držal kozarček v rokah,
zahajal k prijateljem vinskih.

Pred smrtjo še enkrat je kupico vzel,
k Bogu jo povzdignil, tako je zapel:
»Oče nebeški glej, še en kozarček zdaj,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel.«

Zadnji dve vrstici, komaj ju je bilo še zaznati, sta nekje v višavah
brneli, kakor da prihajata od neznano kod, že iz onostranstva... ter se
zopet neznano kam — v onostranstvo izgubljata... Izpeti nista utihnili,
kar naprej sta brneli...

Starčku Andrejcu, ki praznuje danes svoj 90. rojstni in godovni dan,
zdrskne zdajci pisana majol-majolčica iz rok, se zakotali po tleh ter se na

dvoje razvezne in ubije, žlahtna kapljica
pa se razlije in razškropi. V neznani grozi
tedaj Andrejec votlo zakliče: »Vnučki —
koštrunčki!... Nate bonbončke, bon-bon-
čke!«... V prividu jih vidi pred seboj,
svoje vnučke — koštrunčke. Hoče razdeliti
med nje bonbončke. Kliče jim: »Nate jih,
nate! Bon-bončke!«... Ali v žepe do bon-
bončkov ne more, roka ne sledi njegovi
volji, ohlapno mu omahne in zastane...
Pri srcu ga nekaj ledenega zgrabi, da ga
kar zazebe. Bolestno zavzdihne: »Vnučki,
bon-bončke!«... Šepetaje, mrmraje mu

gibljejo ustnice, kakor bi pel: »Oče nebeški glej, še en kozarček zdaj,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel...«

Ni pel, le ustnice so izražale pesem srca, po križih in težavah često
zastrito in zaprto, a danes iznova prebujeno in oživljeno, na novo doživeto,
vzljubljen in objeto.

Zopet zavzdihne bolestno, iznova kliče vnučke — koštrunčke, da bi
razdelil med nje bonbončke, še ga nekaj grabi okrog srca, nekaj ledeno
mrzlega in še in še. Andrejec klone z glavo, zleze v dve gube in — se zruši.
Zgrudi se ob velikem sodu, kjer obstane ob razbiti in razliti majol-ma-
jolčici...

Še se mu gibljejo ustnice in šepetajo vase: »Hvalo bom vekomaj, ve-
komaj pel... Zavest se mu stemnjuje, misel ugaša, ali srce še čuti. V
čudnem prividu — ali so to sanje, ali je resnica? — se mu zdi, da se kakor
brez telesa dviga neznano kam v višave, od koder mu doni v neizrazni
milini: »Hvalo bom vekomaj, vekomaj pel...«

Domači so se čudili, da toliko časa hodi stari Andrejec od maše domov
iz Boštanja. Kdaj bi že moral priti! Pri oknu so opazovali, duri odpirali
in oprezovali, na rob hriba so hodili gledat, če že prihaja... Ali nič! Od
nikoder se še ni prikazal. Ni še prišel ne k zajtrku ne h kosilu, ki je bilo
danes, na njegov rojstni in godovni dan, skrbno pripravljeno in obilno.
Spekli so nekaj medenih štrukljev in orehov kolač, kuhali prekajeno
svinetino in še petelina so zaklali, a starega Andrejca od nikoder ni bilo.

V poznih popoldanskih urah jih je jelo že močno skrbeti. »Pa ne da
bi se mu v tem ostrem mrazu in po teh nerodnih potih kaj pripetilo, se
kaj hudega z njim zgodilo?« so se izpraševali. In ko ga pred nočjo še ni

bilo od nikoder, so ga šli iskat. Kam? Najprej v zidanico, kam pa drugam? No, in tam so ga dobili na tleh pod velikim sodom ob razbiti in razliti pisani majoliki — mrtvega. Obleka mu je še močno dišala po ostrem žganju, držal se je na smeh in ustnice so mu bile umerjene, kakor da še zdaj prepeva:

Oče nebeški glej, še en kozarček zdaj,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel.«

Dvignili so ga in odnesli na dom, kjer so ga položili na mrtvaški oder, prižgali ob njem debele sveče, kropili in molili za njegov večni mir — vsi solznih oči, zakaj starega Andrejca je imelo rado staro in mlado. Bil je dober človek, zlata duša. Rad je pomagal vsakomur v sili. »Dobro storiti, to že,« je menil, »okrog zvoniti pa ne.« Zato mu levica ni nikdar vedela, kaj je dala desnica. (Dalje.)

Maksimov

Francetovi božični prazniki

Ilustriral Debeljak Ludvik.

Bližali so se božični prazniki in Franceta se je lotevalo dan za dnem večje domotožje. Bil je prvo leto samostojen, v službi daleč od svoje rojstne vasi in se je šele sedaj dodobra zavedel, kaj je domača hiša in koliko je vredna ona srčna toplina, ki vlada med domačimi.

Kot dijak je redno prihajal za praznike domov. A to je bila že kar navada, saj so odhajali na počitnice vsi sošolci s kmetov in bi njemu postalo v mestu dolgčas po teh tovariših.

Rad se je spominjal zlasti božičnih počitnic. Vselej je v mestu nakupil za težko prihranjeni denar raznovrstnih drobnarij, da je z njimi razveselil bratce in sestrice. In tisti dnevi pred prazniki! Koliko drobnega in veselega dela so imeli s pripravami za jaslince. Treba je bilo nabrati svežega mahu, največkrat izpod zapadlega snega, popraviti in zlepiti prelomljene pastirce, ovčice, drevesa in druge podobe, ki spadajo k jaslicam. Skoraj vsako leto so rezljali novo ograjico na robu deske pred jaslicami in slikali napis »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!« Vse to delo so izvrševali otroci z največjim veseljem, v prvi vrsti France, ker je bil najbolj spreten med njimi.

Svečanost božičnih praznikov so povečale še starodavne lepe navade o božičnih praznikih: O mraku pred božičem, pred novim letom in pred svetimi Tremi kralji so vedno kadili in škropili z blagoslovljeno vodo po vseh prostorih človeških in živalskih bivališč, kakor tudi po shrambah. Pri tem so molili angelovo češčenje. Naprej je šel oče s kadihom in molil, za njim je škropil France z blagoslovljeno vodo, zadaj pa so stopicali še ostali domači. Prav vse prostore so obiskali, celo čebelnjak, kjer je imel oče svoje ljubljene čebele.

Ko je bil France nazadnje doma, je bil oče že precej slaboten. Zelo se je postaral, čeprav je imel le nekaj čez šest križev. Trla ga je huda naduha. Tisti zadnji božični večer je bil prav zamišljen in po skromni večerji je tiho odšel iz sobe. Videli so ga, kako je korakal v mraku proti svojemu čebelnjaku. Ko se je vrnil, je sédel k peči in čez nekaj časa dejal: »Žalostno šume čebele nocoj. Ne vem, kaj naj to pomeni. Morda se res poslavljajo od mene. Tako sem slišal od starih čebelarjev.«

Po teh besedah je vladal nekaj časa molk. Ves večer se je zdelo Francetu, da je oče nekako zamišljen. Pogovor se kar ni hotel neprisiljeno razplesti.

Po enajsti uri so šli k polnočnici. Za varuha je ostal doma samo srednji brat. Taka je bila navada, da je vsako leto na božični večer eden varoval dom.

France in oče sta šla skupaj proti cerkvi na hribčku. Kolikokrat je prehodil to pot že kot otrok v domačo cerkev in šolo, pozneje pa kot dijak samo v cerkev ali trgovino.

V klancu pod cerkvijo je žuborel izpod skale studenček. Tam se je marsikdo ustavil v poletni vročini in pil bistro studenčnico. Mimo studenčka grede je oče obstal in rekel: »Vidiš, ta studenček je že marsikoga ozdravil. Pravijo, da je hodil tod Kristus s svetim Petrom in ker so ljudje popotna prijazno sprejemali pod streho, jim je Gospod blagoslovil studenček. Tukaj, pri tem blagoslovljenem studenčku, je pred petdesetimi leti umrla moja starejša sestra Mina. Šla je zadnja iz cerkve od maše in svetega obhajila in se tu ob blagoslovljenem studenčku v samoti preselila v večnost. Pravijo, da je to posebna milost in da so videli mimo išočí, kako je zletel v času Minine smrti bel golobček naravnost proti nebu. Bog ji daj večni mir in pokoj!«

Tako je Francetov oče zadnji božični večer poiskal v spominu še marsikoga, ki je obhajal svoj božič že v lepšem življenju.

Sredi posta po onem božičnem večeru je prejel France kratek brzjav, da je oče umrl.

Vsega tega se spominja danes France, ko se odpravlja na svoj dom praznovat božične praznike. Tu bodo zopet zbrani vsi domači, kar je še živih, z njimi pa bodo v duhu tudi rajni oče in teta Mina in vsi davni predniki, ki so kdaj pod to streho lepo živeli in voljno trpeli za svoj stalni dom.

Cvetko Golar

Temni se zarja

Temni se zarja in lehno
večerni mir prihaja v vas —
in tajen blagoslov nebo
rosí na deteljo in klas.

Meglica vstaja iz dolin
in proti nebu se bleští
in na Marijo svet spomin
iz lin se z zvonom oglasi.

Minil je dan in trud in boj
in mirno moje je srce
kot dom nebeški nad menoj —
v njem sanje tihe se bude.

Valovi le šume, hite
pod vrbami naprej, naprej —
in prve zvezde že gore
v večerni mir skoz cvetje vej.

Narisal Zupančič Joakim

Mauser Karel

Joževe jaslice

Prvi sneg je zapadel čez noč. Do kolen ga je bilo in mehak je bil kakor bela pšenična moka. Takoj zjutraj je bilo treba napraviti pota do skednja, do hleva in do spinjakov. Po vasi so zacingljale prve sani in Bločanova Fina je tudi privlekla na dan svoje razmajane sanke in žvižgaje odšla kar po celem k Sv. Antonu.

Zimski mir je legel nad vas. Nobenega škripanja vozov ne pokanja bičev, še dim se je nekam vdano vlegel preko streh, kakor da bi se bal iti v mrzlo višino. Okrog hiš je dišalo po kuhani repi in korenju in iz odprtih hlevov je puhtela toplota kakor drobna megla. Tako je pač vsako zimo na vasi.

Pri Štupnikovih sta bili to jutro prvi pokonci Anica in Rezika, dasi sta bili navadno prav zadnji. Toda snežna belina, ki je udarjala v okna, je bila močnejša kakor lenobica in kar mimogrede sta bili opravljeni.

Jože je med tem časom že živini položil in jel metati prve kepe v električne žice, da je sneg v belih črtah padal na tla. Čudno veselje je leglo v vsa srca, neka sveža razigranost je legla na lica in še Marija si ni mogla kaj, da ne bi vrgla drobne kepe Jožetu v hrbet.

Popoldne pa je Jože privlekel iz skrinjice spoje orodje. Prav zaradi njega je tako težko čakal prvih snežink. Že v zgodnji jeseni so mu začele prihajati na misel nove jaslice z lesenimi pastirčki, ki prenašajo drobne ovčice po temnozelenem mahovju. Že takrat bi rad začel, toda oviralo ga je delo, ki ga je bilo vsak dan dovolj. Sedaj pa, ko se je zemlja ulegla k počitku in se je delo uneslo, se ni mogel več premagovati. Ker je bilo zgoraj v izbi premraz in pretemno, se je z vsem preselil v hišo k topli peči. Po mizici je razpredelil nožičke-krivčke, drobna dleta in slikane pastirčke, ki so mu služili za vzorec.

Raz zapeček sta ga opazovali Anica in Rezika in še Marija je prišla enkrat pogledat, ko je ravno nesla iz kleti košarico obrezanega krompirja za prašiče.

Lipovine si je Jože nabral že med letom. Nekaj tu, nekaj tam, pa se je nabralo. Toda skrbelo ga je, kako bi pričel. Še nikdar v življenju se ni lotil take naloge. Pač je gledal pri stricu Andreju v Ponikvah, kako je iz drob-

nega lesa nastajal sv. Jožef, Marija, ovčice in pastirčki, toda sam še ni poziskusil kaj takega. Res da je napravil lansko leto sv. Antona za domače znamenje v kotu, toda napravil mu je tako čudne roke, da ga je bilo vselej sram, kadar jih je pogledal.

Jaslice pa morajo biti lepe. Hlevček z Jezuščkom, Marijo in Jožefom je že imel. Tudi osliček in voliček sta se že sklanjala nad jasli. Vse to mu je podaril stric. Sv. Tri kralje je kupil od Kajžarjevega Ivana, toda pastirčkov je manjkalo. Eden mora biti pri vratih z ovčico v rokah, dva morata biti med ovčicami in eden mora trobiti v rog. Sicer je vse preveč prazno in zapuščeno po mahu. In če pastirčkov ni, komu pa naj angel oznani božično veselje.

Pastirčki so morali biti. Tako je sklenil Jože in je začel. Z drobno žagico je odrezal kos lipovine in jo pričvrstil k mizici z vijakom, ki mu ga je nalašč za to napravil Štupnikov Tone. Nato je pričel z delom. S krivčkom je obrezal gornji del, kjer naj bi bila glava, in tudi za roke, kamor je namenil potem položiti ovčico, je napravil nastavek. Kar roke so se mu tresle, ko je krivček odmetaval iveri, ki so, čudno zvite, frčale pod mizico. Počasi je šlo, toda vendarle se je začela kazati oblika glave, vratu, pasu in nog.

Sedaj se je pričelo drobno delo z dletom. Najprovo se je lotil las. Na sliki so bile dolge, valovite, spuščene čez ramena. In take je hotel napraviti tudi Jože. Previdno je pustil polzeti dletu po lesu, ga zdaj pa zdaj zasukal sem in tja, da bi bilo več kodrov. Tako je vse lepše.

»Joj,« se je začudila Rezika iz zapečka. »Saj tako znaš kakor stric. Ampak oči in nos mu moraš tudi narediti in usta.«

»Pri miru me pusti,« se je dobro zdelo Jožetu. »Vsega naenkrat ne morem. Oči, usta in nos pridejo takoj na vrsto.«

»Pa ti gre res dobro,« se je oče primaknil bliže iz kota. »Boš nazadnje res še kaj naredil.«

Jožetu so se zasmejale oči.

Z najmanjšim dletom je zarisal oči. To je bilo najbolj nerodno in nič kaj povšeči se mu ni napravilo. Tolažil se je, da bo marsikaj pokrila še barva, in ko je izrezal še nos in usta, se je kar oddahnil. Najtežje delo je bilo pri kraju.

Čedalje bolje mu je šlo od rok. Ko je pastirčku zarisal suknjico, je dodal še to in ono. Noge pa je napravil kar mimogrede. Saj pastirčki so bili itak bosí.

»Poglej no,« so se začudili mati, ko so prinesli malico v hišo. »Sedaj pa pusti za čas. Saj se boš še zasedel tam za mizo.«

Pa so ga komaj sklicali.

Takoj po malici je znova sedel k delu in dletu mu je čedalje bolj božajoče polzelo po mehkem lesu. Roke si je prihranil za nazadnje. Pazljivo je porival dletce sem in tja in iz lipovine so vstajali prstki, drobni in beli. Prav taki kot prstki nedolžnega pastirčka, ki so vajeni brodirati samo po mehki volni mladih ovčic.

Ko je to delo končal, se je začelo barvanje. Sicer bi Jože tudi ovčico še rad naredil, toda na okna je že trkal mrak in ni kazalo.

Zdaj je dobil pastirček lepe črne lase, modre oči, rdeča ličeca, modro suknjico in rdečkaste hlačice. Prav postaven je bil, le ročice je zaman stezal po ovčici. Toda ta večer je Jože res ni mogel priklicati iz lesa. In tudi truden je bil. Mudilo se pa tudi ni. Bo že počakal.

Jože je pospravil orodje v skrinjico, pastirčka pa previdno postavil na mizo. Rezika je pomela iveri in venomer strmela vanj. Tako lep je bil v svoji modri suknjici.

Živino je ta večer opravil oče namesto Jožeta. Ni ga hotel motiti. Marija pa je namesto njega prinesla še deteljo za konja.

Zunaj je vstajala noč. Mrzla je bila, da je kar pihalo v obraz, ko je Jože stopil na prag. Izza Planškega vrha je vstajala luna in zlatila novo streho pri Sv. Antonu.

Po rožnem vencu je odšel Jože na izbo in vzel pastirčka s seboj. Postavil ga je na polico in zdelo se mu je, da ga vidi še skozi temo.

Ponoči se mu je sanjalo, da je pastirček oživel in da se sprehaja med ovčicami, ki se mu nežno plazijo okrog nog. In zraven pastirčka je bil Jezušček, ves nasmejan, kakor tisti, ki je v oltarju pri Sv. Antonu.

V dobrem tednu je Jože izrezal vse pastirje in še nekaj ovčic. Delo mu je šlo vedno boljše od rok.

Nato je prišel sveti večer. Po hiši, po izbi, po kuhinji, povesod je dišalo po kadilu kakor v cerkvi. Ko so odmolili, pa je Jože postavil jaslice. Zadaj obzidje s stolpi in linami, pri kraju mestna vrata, spredaj hlevček, naokrog pa zelena planjava, potresena z ovčicami in pastirčki. Zadnji je trobil v rog in okrog njega je bilo največ ovac. Vse so šle proti hlevčku, da se poklonijo Gospodu.

Ko je Jože vse uredil, so zapeli zvonovi in oznanjali sveti večer.

Jan. Langerhole

Janče

Ilustriral Fr. Godec.

Janče je bil eden izmed tistih, o katerih pravimo, da se jim vsa kolesca pravilno ne sučejo. Za delo ni bil. Prehitro se je utrudil. Komaj je čakal, da je bilo njegovega dela konec, da je prejel svoje plačilo, kos kruha, in odjadral je naprej kruha iskat. Na kruh je bil kakor volk. Toliko ga je pojedel, kolikor ga je videl.

»Kam pa, Janče?« ga je vpraševala Gabrova mati, ko je komaj stopil iz Maklenovega dvorišča, kjer je smrečje drobil.

»Malo naprej,« je rekel in natepal zasluženi kosec kruha ter komaj čakal, da bi bila Gabrova mati izrekla svojo povabilno besedo: »Pa še k nam malo stopi.«

»Kam naprej pa?«

»E, malo po svetu. Veste tukaj sem se že naveličal.«

»Janče, pa k nam malo stopi, nam boš malo zapel.«

To besedo je Janče rad slišal. Precej pri Gabrovih je ustavil svojo v svet namenjeno »rajž«. Potem se je pa zaslislala njegova pesem: »Marija, k tebi uboge reve«, in še cela vrsta drugih, dokler se ni njegovo znanje ustavilo in ničesar več ni znal.

»Dež bo,« je prerokoval drugi sosed, Jakopin, »dež bo. Ali slišite, kako Drobinčev Janče poje. Njegova pesem pomeni vedno za dež!«

Janče je pa tisti hip že spet natepal kos Gabrovega kruha. Skoraj potil se je siromak, tako ga je mlatil.

Čez noč je ostal Janče pri Gabrovih. Janče je bil namreč eden izmed tistih naših zemljanov, o katerih poje znana popevka:

Povsod poznan, nikjer doma,
kjer vleže uro se poslednjo,
tam smrt mu domovanje da...

Svojega doma ni imel in svojega rojstnega kraja menda ni poznal. Priljubljen je bil povsod, sovražnikov ni imel dosti, pač pa mnogo naga-jivcev, ki so ga radi dražili in si norčeka kratke pameti in še krajšega uma tako ali drugače malo privoščili. Njegov strah pa so bili orožniki, vojaki in pa konjederec. Teh ljudi se je bal, o njih vpričo njega nisi smel govoriti. Potrjen je bil menda k vojakom in služil je pri vojakihi celih štiri in dvajset ur... Ko so njegove vojaške talente spoznali, ga je njegov poveljnik precej drugi dan odpustil in mu zažugal, da ga bo dal kar ustreliti, če bo samo še enkrat k vojakom pogledal.

»Ustreliti? Zakaj? Kaj sem vam pa naredil?« je Janče boječe vprašal, ker se ni zavedal svoje krivde.

»Nič nam nisi naredil,« ga je pohvalil poveljnik, »prav nič, pač pa bi nam lahko marsikaj naredil, če bi bil dalj časa pri nas.«

Ljudje so se zaradi tega norčevali, češ da je bil pohvaljen: komaj je stopil v kasarno že so ga odposlali domov, ker je bil tak junak, da so se ga vsi bali.

Orožnik je pa tudi vojaku podoben. To je Janče dobro vedel in zato je tudi pred orožnikom imel nedopovedljiv strah. Kaj bi pa bilo, če bi ga tudi orožnik ustrelil! Puško ima...

Konjederec pa, hm! Grd človek je, nikjer ga radi ne vidiijo pri hiši. In matere straše otroke z njim: »Kar po konjederca bom poslala, pa te bo vzela!« Tudi Jančeta bi lahko vzela. Ali kam bi ga potem dal? To je veliko vprašanje. Ali odgovora Janče na to veliko vprašanje ni vedel dati nobenega. Konjederca se je pa le bal.

Tisto noč torej je ostal Janče pri Gabrovih. Gabrov Tinče jo je ravno primahal iz šole.

»Kaj pa ti, Janče, ali ti nisi nič hodil v šolo?« je vpraševal Jančeta Gabrov Peter.

»Sem. O sem! En teden!«

»Zakaj pa naprej ne?«

»Zato ker sem že vse znal!«

»Ti, pa — vse znal! Ali se znaš podpisati?«

»Sedaj sem že vse pozabil. Takrat sem pa vse znal. Zato so mi rekli, da lahko doma ostanem, če hočem.«

»In ti si ostal doma.«

»Pa kako rad! Drugi otroci so morali hoditi v šolo, so bili lačni, večkrat zaprti, ker niso nič znali, jaz sem bil pa doma in sem imel vedno dovolj kruha.«

»Kam boš pa jutri šel?«

»Danes še nič ne vem. Morebiti bom kar pri vas ostal in bom vaše krave pasel.«

»Če jih ne boš izgubil?«

»Pa jih ne bom!«

»Kaj pa oni dan? Ali nisi Dolinarjevih izgubil?«

»Jaz jih že nisem, same so se.«

»Kako to? Kdo je to rekel?«

»Jaz, ki sem bil zraven! Jaz sem lepo gnal domov Dolinarjevo dimko, pisano in marogasto, tista neumna breza in pa tista prismojena roža sta se pa kar naprej pasli.«

»Aaaa, tako je bila ta reč! Ljudje pa drugače govore.«

»Seveda drugače govore, ker nič ne vedo. Kdo je bil pa zraven?«

»No, potem boš pa lahko jutri tudi naše krave pasel. Še danes bom mami povedal, vem, da bodo veseli.«

»Le kar povej jim.«

V tem se vrata odpro in mama pride v hišo s prijaznim povabilom: »Janče, kaj če bi danes ti pri nas večerjal?«

»Mama, prav rad,« se odreže Janče, »saj me danes niso še nikjer drugod prosili.«

»Mama, jutri bo Janče naše krave pasel!« hiti z največjim veseljem oznanovati svojo novico domači pastir Peter.

»Ti mu boš pa pomagal, da ne bo kaj izgubil!«

»Mama, saj Dolinarjevih ni izgubil Janče. Same so se.«

»Zato mu boš pa ti pri nas pomagal, da se še naše ne bodo same izgubile.«

Petru se je obraz malo pooblačil. Mislil je, da se bo rešil nadležne paše, pa se je ni mogel. Še malo nazaj je padel, ker je bil postavljen Jančetu za pomočnika:

»Nič se ne bojta, obema bom dala dosti kruha,« je v to oblačno vreme posegla mati s prijetno obljubo, da na paši ne bo lakote.

Naslednje jutro je Janče stopal s pastirsko palico v roki skozi vas. Tistega jutra so se prikazali v vasi tudi orožniki. Šli so iskat Godnjavovega Jožeta in Poznetovega Jurija, ki nista vedela, kaj je moje in kaj je tvoje in ne kaj je naše in kaj je vaše. Upali so, da ju bodo dobili še v gorkem domačem gnezdu.

Janče ugleda orožnike, jo ubere s palico od krav in popusti same, bolje povedano: prepustil jih je Petru v varstvo. Po nesreči je pa odnesel s sabo tudi pastirsko malho z njenimi dobrotami. Zanj je bilo na paši dobro, za Petra pa slabo.

Janče je imel palico in kruh, Peter pa je moral brez palice in malice zavračati živino. Šele ko je malho izpraznil, se je Janče upal Petru previdno približati.

»Ti,« je začel počasi vpraševati, »ti, ali so orožniki kaj vprašali zame?«

»Ti, ali imaš kaj kruha?« je odgovarjal Peter.

»Nič! — Ali res niso nič vprašali zame?«

»Nič ne. — Veš, kaj? Jaz sem lačen. Domov ženiva.«

»Pa ženiva.«

Pa sta odgnala dva pastirja, dva junaka živino k domu. Ali čim bliže doma sta bila, tem bolj je Janče zaostajal, dokler ni slednjič za Jakopinovim vogalom izginil po vasi. In z njim njegova slaba vest...

»Mama, kruha! Lačen sem!« je vpil Peter.

»Kje imaš pa Jančeta?«

»Zadaj je.«

»Saj ga ni!«

»Pa je! Saj je šel z menoj, še pod Jakopinom sem ga videl.«

Ali kje je bil že takrat Janče! Ne duha ne sluha ni bilo več o njem...

Tam »Za robidovjem« je siromak premišljeval, kaj naj stori. Godilo se mu je, kakor smo včasih dražili Javhovega Tomaža:

Tomaž, kam krevljaš?
V Gorenjo vas
po par klobas.
Če jih prodaš,
domov ne znaš,
če jih pa sneš,
domov ne smeš...

V takih škripcih je bil tisto uro tudi Janče. Najbolje bo še storil, če jo bo mahnil tja v širni svet. Tam za njegovo pastirstvo niti ne vedo; nič ne vedo, kako je pasel pri Dolinarju, niti kako ga je polomil pri Gabrovih, še nikjer nič ne vedo. Ko bo spet prišel naokrog, bo pa njegova pastirska nerodnost že davno pozabljena.

»Jančeeee! Kam paaaa?«

Tako se je zadiral za njim Jakopinov pastir, ki je pasel ne daleč tam »Za robidovjem« nekje. Ali Janče ni hotel nič slišati. Mudilo se mu je naprej. Hitel je za nedoločnim ciljem.

Daleč tam v hosti je našel Podrobarjevega očeta, ko je ravno trame tesal.

»Kam pa, Janče, kam?«

»Služit.«

»Pa pri meni ostani!«

»Če imate kaj kruha!«

»Lej ga no! Saj ga še zaslužil nisi! Pa naj bo, ker si ti. Tamkajle poglej v tistole ruto. Morebiti ga bo še nekaj zate.«

Janče je natančno pregledal po ruti in dobil še precejšen kos Podrobarjeve malice. Pogumno se je je lotil.

»Oče, kaj bom pa pri vas delal?« je hitel vpraševati, ko se je prilično zadosti podprl.

»Čakaj, ti bom precej pokazal. Tjakajle stopi, v sredo. Tako! — Sedaj pa žnoro vzdigni. — Tako, vidiš!«

»Bom, oče, če me ne bo ubilo!« je izražal ob novem nepoznanem delu Janče svoje pomisleke in svojo bojazen.

»Ne bo te ne! Če mene ne, tudi tebe ne bo. Le kar primi.«

Janče je prijel za »žnoro« in napravil lepo rdečo črto po tramu. Kako je bila lepa! Ravna, čisto rdeča in s tako lahkoto narejena! Sklenil je, da bo ostal do večera pri Podrobarjevem očetu. Kar prijetno mu je bilo. Malo sta jedla, malo počivala tam v hladni senci. Na večer sta se pa napravila k domu.

»Kje si pa tega dobil?« je Podrobarica vpraševala moža.

»Kje? — V gozdu. Kar k meni ga je zaneslo.«

»Preveč ti bo pojedel,« je zaskrbelo Podrobarico.

»Nič se ne boj, saj ne bo celo večnost pri meni,« jo je pogovarjal mož, ki je že poznal Jančetove lastnosti. »Jutri bo že, sam ljubi Bog v nebesih ve, kje bo spet brodil in taval. Siromak je pa le.«

Naslednje jutro je Janče sam dal priliko, da se je lahko z mirnim srcem ločil od svojega novega gospodarja.

»Oče,« je vpraševal Podrobarja, »ali k vam v gozd tudi prihajajo orožniki?«

»Včasih že, vsak dan jih pa ni. Zakaj pa to prašaš? Ali se jih bojiš?«

»Nič se jih ne bojim, ali vendar —?«

Janče jo je vseeno potegnili od Podrobarja naprej. Bolje je, da je na varnem. Tako je previdno sklepal v svoji počasno misleči glavi.

Za nekaj dni se je ustavil pri Polenčevem pastirju, prespal pa v Polenčevem hlevu pri kravah. V tistih dneh se je navadil nove umetnosti: očenaš »nazaj« moliti. Sam ljubi Bog v nebesih ve, kolikokrat čez dan sta s pastirjem poskusila: »Nema ovajnsuks v san ijlepv en ni,« in tako nazaj...

Tako obrnjeni očenaš ima po nauku Polenčevega pastirja to lastnost, da pride tisti, za katerega ga molimo, po smrti kar naravnost v pekel.

Janče je želel sicer dobro vsem ljudem, samo na Dolinarjevega pastirja je bil hud. Njemu bi bil privoščil pekel. Zakaj ga je pa zmeraj dražil, zakaj je neprenehoma vpil za njim tisto zabavljico:

»Jan, bolan,
krave pasel do Poljan,
lisko zgubil, mavre ni,
kje so pa še druge tril«

Lažnivec grdi! Janče je zgubil samo brezo in rožo. Pa še te dve sta se zgubili samo po svoji nerodnosti! Zdaj mu pa ta lažnivi, ta nagajivi pastir očita, da je zgubil lisko in mavro, pa še troje drugih prav. To lažnivo mu je Janče zameril, hudo zameril. Kdo bi je tudi ne! To očitanje, to grdo očitanje! Vsem drugim je Janče iz dna duše privoščil sama sveta nebesa z vsemi nebeškimi slaščicami vred.

Takole se je vila Jančetova pot v življenju in skozi njegove težave, včasih gladko, včasih po krivinah in strminah. Svojega doma res nikoli ni poznal, ali po vsem znanem svetu mu je Bog ustvaril dosti dobrih ljudi, ki so ga radi sprejemali v svoje domove in mu rezali kruha v obilici. Zrak in voda in sonce in veter, tega je dobil zastonj, kolikor je katerega hotel...

Tiste dni je bilo, ko so orožniki iskali tatinskega Grmičevega Franceta. Janče je spal v hlevu pri Jakopinovih. Kar se v noči odpro pri hlevu vrata in notri je pogledal sam živ — orožnik.

Nič ni pomagalo, da je Jančeta opozarjal, naj le mirno nadaljuje s svojim spanjem.

»Uuuuuu!« je zatulil Janče in se pognal skozi vrata in potem drl in tekel čez drn in strn v temo in v noč, dokler mu slednjič ni zmanjkalo varnih in trdnih tal pod nogami in Janče je padel v naraslo Sušico.

Naslednje jutro so ga potegnili mrtvega iz vode. Strah pred orožniki ga je tiral v smrt. Kljub temu, da ni bil bogat, se je njegovega pogreba udeležilo kar čedno število pogrebcev.

Ko Jančeta naslednje dni ni bilo več po hišah, so povsod govorili, da jim nekaj manjka. Z Jančetom je zamrla tudi njegova pesem, ni bilo več njegove zadovoljnosti z ljubim kruhkom in v grob je legla z njim tudi njegova preprostost...

Krista Hafner

Marjetica, hčerka Matjaževa

Ilustrirala Mara Kraljeva.

IX. Bara pripoveduje

Marjetica je med tem časom sedela spodaj v sobi in stara Bara ji je pripovedovala povesti. Pravila ji je o dušici, o dušici majceni, ki je umrla, komaj se je rodila, pa ni mogla v nebesa, ker je bil njen oče ropar, mati pa je noč in dan jokala za umrlo hčerko in se ni mogla potolažiti. Sredi povesti, prav tam, kjer je dušica prišla v roparski grad k svojemu očetu in je bila povest najbolj napeta, pa je stara Bara zaspala.

Marjetica je bila zdaj sama in dolgčas ji je bilo, tako neizmerno dolgčas. Le kaj bi počela? Tako rada bi šla na vrt, samo za hipec, da bi rekla dober dan sinički na jablani in bi poskočila za drobno veverico, ki skače gori po stari smreki, kjer ima svoje gnezdo.

Vstala je in odšla iz sobe, da bi poiskala vsaj Andrejčka, malega prijatelja. Zjutraj je bil odšel z materjo na njivo, toda morda se je že vrnil. Andrejček je velik umetnik in z novim nožem, ki mu ga je bila podarila, ji bo izrezljal prav takšno sabljo, kakršno je imel očka, ko je odhajal v boj.

X. Stražnik Tomaž

Zunaj na hodniku pa ni našla Andrejčka, pač pa ji je prišel nasproti hlapec Tomaž z veliko sulico v roki.

Stražnik Tomaž je bil šele dva meseca v gradu v službi pri kralju Matjažu. Prišel je bil od nekod iz Hrvaške, kakor je sam pripovedoval. Bil je močno vljuden, znal se je lepo obnašati in lepo govoriti, vestno je opravljal službo, zato so ga vsi radi imeli in so mu zaupali.

Ko je kralj Matjaž odjahal v boj proti Turku, je vzel vse hlapce in stražnike s seboj. Le Tomaž je ostal doma, da varuje grad in vse, ki so ostali v njem, zlasti še kraljico Alenčico in kraljično Marjetico.

Ko je Tomaž zagledal Marjetico, jo je vojaško pozdravil. Deklica pa ga je prijela za roko in rekla:

»Dober dan, Tomaž! Vesela sem, da te vidim. Veš, pri nas v gradu je zdaj dolgčas, ko očka ni doma. Nikogar ni, ki bi se z mano igral in na vrt ne smem.«

»Zakaj ne?« je vprašal Tomaž.

»Očka je prepovedal. Lahko bi prišel divji Turek in me odpeljal s seboj v sužnost. Kaj bi potem počel očka, ko bi prišel domov, pa ne bi več našel svoje deklice?«

»Pa če bi šel jaz s teboj na vrt? Jaz sem močan in se ne bojim deset Turkov skupaj.«

»Toda očka bo zvedel in bo hud, ker ga nisem ubogala.«

»Saj ne bo zvedel. Kdo neki mu bo povedal? Nikogar ni na vrtu, mama pa je v stolpu in ne bo videla. Kar pojdiva.«

Marjetica je premišljevala: bi ali ne bi? Toda v gradu je bilo vse tako tiho in žalostno, zunaj pa je sijalo sonce in ptički so vabili in rožice so vabile in veвериčka je vabila: »Pridi, Marjetica, pridi!«

In Marjetica je šla. Prijela je Tomaža za roke, poskočila preko stopnic in skozi visoka vrata in že sta bila zunaj na vrtu. Marjetica se je postavila pred Tomaža in rekla:

»Tomaž, bodi skobec!«

Tomaž je razširil roke, raztegnil prste, da so bili kot grozni kremplji, in je pričel loviti Marjetico. Trikrat sta preletela trato in že je skobec zagrabil deklico in rekel: »Moja si, zdaj te pojem!«

Deklica pa se mu je iztrgala iz rok in rekla:

»Tomaž, bodi divji mož!«

Tomaž si je razkuštral lase, si razmršil brado, grdo je gledal in je bil divji mož. Lovil je deklico in jo ulovil. Že jo je hotel pobasati v svojo malho, pa je deklica mahoma zapela:

»Tomaž, bodi Turek!«

Tedaj je Tomaž posegel v žep in privlekel iz njega pravi resnični turški turban. Ovil si ga je okoli glave, si slekel suknjo, in glej, spodaj je bil pas, rdeči pas in za njim je tičal handžar, pravi turški handžar. Marjetica je prestrašeno gledala in ni vedela, kaj se godi. Mahoma jo je postalo strah in zbežala je. Toda že jo je držal strašni Turek za roko, jo potegnil k sebi in rekel:

»Zdaj si moja, Marjetica, hčerka Matjaževa! Zdaj pojdeš zares v turško sužnost. Hčerko samega kralja Matjaža sem ujel! Moj gospodar, Hasan paša, me bo bogato poplačal.«

Zgrabil je deklico, ji z roko zamašil usta, da ni mogla kričati, in se zavihтел z njo čez vrtno ograjo. Zunaj je že čakal osedlan konj. Zavihтел se je nanj in odpeketal po cesti, da so se dvigali za njim gosti oblaki prahu.

VRTČEVA POŠTA

Celinškovi Verici v spomin

(Učenka III. b razr. II. dekl. mešč. šole v Ljubljani, † 30. okt. 1943 na Ježici.)

Kakor strese mraz ubogo ptičje telesce, ko pokrije mrzli sneg ravnine, tako je pretresla nas učenke žalostna novica, da je ugasnilo Tvoje mlado življenje. Vedno smehljajoča usta so utihnila in nikdar več Te ne bo med našimi dijaškimi vrstami. A spomin nate bo ostal med nami za vedno.

Bila si nam vsem dobra prijateljica, iz Tvojih oči je sevalo sočutje do vsakega trpečega. Ljubila si svojo mamico in očka z vsem svojim srcem in isto ljubezen in hvaležnost izkazovala svojim vzgojiteljem v šoli.

Nihče izmed nas ni verjel bridki resnici, da smo Te izgubile. Šele ko smo

stale ob Tvojem mrtvaškem odru, kjer je v beli krsti počivalo Tvoje truplo, posuto s cvetjem, smo spoznale bridko resnico, ki je nihče ne more spremeniti.

Verica! Ljubila sta Te očka in mamica, gg. učiteljice, me Tvoje sošolke in vsi, ki so Te poznali. Toda večja, nego je bila ljubezen nas vseh, je bila ljubezen božja. Zato Te je ljubi Bog, ki si ga tako vroče ljubila, poklical k sebi v svoje večno kraljestvo. Ni dopustil, da bi gledala, kako trpi ubogi slovenski narod, Tvoja ljuba domovina.

Hudo nam je pri srcih in često se nam orose oči ob pogledu na prazen prostor v klopi, kjer si sedela kot marljiva in vestna učenka. Toda misel, da uživaš rajске dobrote, nam teši srce in spomin je lep in svetel.

Verica! Leta bodo minula, marsikaj se bo spremenilo. Prišel bo čas, ko se bomo združili s Teboj vsi, ki jokamo sedaj v solzni dolini. Do tedaj pa ne bo pozabljena Tvoja gomila. Vedno bo odeta v cvetje, ki Ti ga bodo pokladali vsi oni, ki so Te tako iskreno ljubili.

Tatjana Stojkovič.

Spoštovani g. urednik!

Pišem Vam prvo pismo in upam, da ga boste sprejeli.

Na list »Vrtec« sem naročen že štiri leta in mi ni žal.

»Vrtec« je zelo lepo sestavljen in že 74 let star. Vsebuje mnogo lepega, poučnega in zabavnega branja. Najbolj mi ugaja povest »En starček je živel...«

Veselilo me bo, ako zagledam svoje vrstice v »Vrtcu«. Želim, da bi »Vrtec« čitali vsi šolski otroci.

Rajar Milan,

učenec I. c razr. III. drž. gimn., Bežigrad.

*Vsem naročnikom, sotrudnikom in prijateljem „Vrtca“
želita blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto*

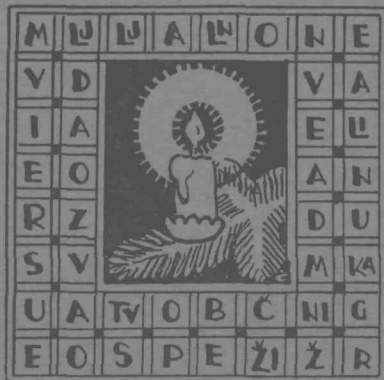
uredništvo in uprava

ZANKE IN NASTAVE ZA ODPRTE GLAVE

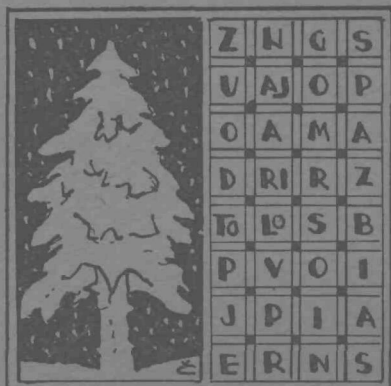
1.

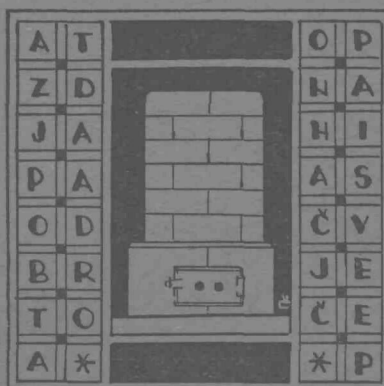
4.

2.

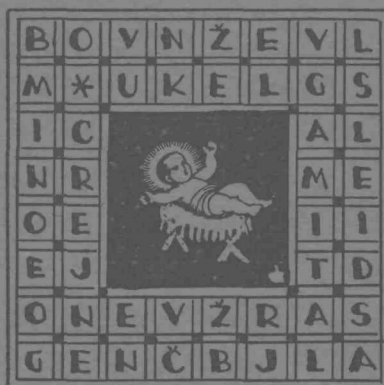
5.

3.

6.

Rešitve pošljite do 15. januarja 1944 uredništvu »Vrteac«, Ulica 3. maja št. 10. — Osem izžrebanih reševalcev dobi lepe nagrade.